

ปัญหาเรื่องสถานะทางกฎหมายของวัตถุพยานทางชีวภาพ และ ชีวโมเลกุล ที่ถูกทำให้เสียหายโดยละเมิด ภายในสถานที่เกิดเหตุ การเสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติ

THE ISSUE OF THE LEGAL STATUS OF BIOMOLECULAR EVIDENCE DAMAGED BY INFRINGEMENT INSIDE THE SCENE OF AN UNNATURAL DEATH

พัชร บวรพัฒน์กุล*

Patchara Bowornpattanakun*

พินิจ ทิพย์มณี**

Pinit Tipmanee**

วันที่รับบทความ 28 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ 26 พฤศจิกายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ 26 พฤศจิกายน 2565

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และ
ทนายความ, บริษัท กฎหมายสติ และวิชิต จำกัด

* LL.M. Student, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University,
Attorney at law, Sati and Wichit Law Co., LTD.

* e-mail: patchara.16th@gmail.com

** รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Assist. Prof., Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

** e-mail: Tipmanee.pin@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุพยานทางชีวภาพ (Biological Evidence)¹ คือ วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุการณ์เสียชีวิต ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิต หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งมีชีวิตมาก่อน เช่น ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ลายประทับผิวหนังของมนุษย์ที่สัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน เล็บ ฟัน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ เหงื่อ ขี้โคล เนื้อเยื่อ และสิ่งที่ถือว่าเป็นสารคัดหลั่งในร่างกายทุกชนิด เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาขยายแยกย่อยลงไปในรูปของชีวโมเลกุล (Biomolecules) เช่น อะตอม นิวเคลียส โครโมโซม ไซโทพลาซึม ไมโทคอนเดรีย เซลล์ DNA RNA ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สามารถถูกทำให้ปนเปื้อน เสียหาย และถูกทำลายได้ จากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ของกลุ่มบุคคล 5 กลุ่มต่อไปนี้ ที่มักนิยมเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ คือ กลุ่มอาสาสมัครกู้ภัย กลุ่มนักข่าวภาคสนาม กลุ่มตำรวจชั้นผู้ใหญ่ กลุ่มไทยมุง และกลุ่มญาติผู้เสียชีวิตเอง เป็นเหตุให้วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล อันเป็นหลักฐานที่สำคัญที่สุดแห่งคดีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ต้องถูกทำให้เสียหายสูญสลายไป จากการ เหยียบย่ำ จับต้อง และการปนเปื้อนจากเส้นผม ขน เหงื่อ ลายนิ้วมือ ลายพื้นรองเท้าของบุคคลดังกล่าว

ปัจจุบันในคดีแพ่งของไทยนั้นได้นำวิทยาศาสตร์ และนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาอธิบายเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ และสิทธิหน้าที่ในกฎหมายต่าง ๆ อยู่เพียง 3 กรณี คือ 1) การตรวจพิสูจน์ DNA ในการเป็นบิดา มารดา และบุตร 2) การใช้นิติวิทยาศาสตร์ในคดีละเมิดจากการขับรถโดยประมาทบนท้องถนน และ 3) การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ยังไม่มี การพุดคุย อภิปราย หรือบรรยายในแหล่งใดว่า หากวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุลดังกล่าวถูกกระทำให้ปนเปื้อน เสียหาย และถูกทำลายไปด้วยการจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ วัตถุแห่งสิทธิในกรณีนี้จะบรรยายฟ้องว่าอย่างไร เป็นทรัพย์สินหรือไม่ ใครคือผู้มีอำนาจครอบครอง ประเด็นพื้นฐานเหล่านี้จะเกี่ยวโยงไปถึงการมีสถานะเป็นผู้เสียหาย และการมีอำนาจฟ้องอย่างสำคัญ

จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบเข้าเรียนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การเข้าอบรมหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์ และติเอนเอนในการต่อสู้คดี สภานายความ และหลักสูตรนิติเวชศาสตร์และกฎหมายทางการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล บันทึกการบรรยายในชั้นเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยสมัครเป็นอาสาสมัครฝึกหัด² รวมถึงการวิเคราะห์เอกสาร ทำให้สรุปได้จากการนำวิทยาศาสตร์มาอธิบายว่า วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง มีราคา และอาจถือเอาได้ ตามมาตรา 138 ป.พ.พ. แม้วัตถุพยานฯ บางชนิดจะมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่ก็สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายประกอบเหตุผล เพื่อให้กฎหมายใช้บังคับได้ ซึ่งก็มีลักษณะเช่นเดียวกับไฟฟ้า และคลื่นสัญญาณโทรศัพท์

คำสำคัญ : สถานะทางกฎหมาย วัตถุพยานทางชีววิทยา วัตถุพยานทางชีวโมเลกุล

¹ Biological Evidence, National Center for Forensic Science, University of Central Florida, Retrieved July 27, 2022 from <https://ncfs.ucf.edu/research/biological-evidence/>

² ปรากฏตามเอกสารหลักฐานทางการเข้าศึกษาที่

<https://drive.google.com/drive/folders/1EhWUYgPK9sHUZid03MM8vwsps1WKxKL?usp=sharing>

Abstract

Biological evidence³ is a witness object at the scene of a death. derived from living things or part of a living thing, such as fingerprints, palms, soles, stripes of human skin that come into contact with things; blood stains, semen, hair, nails, teeth, saliva, urine, feces, sweat, scurf, tissues and what is considered a substance in the body of all kinds, and so on. This can be described in further detail in the form of biomolecules such as atoms, nucleus, chromosomes, cytoplasm, mitochondria, cells, DNA, RNA, etc. These can be contaminated, damaged, and destroyed from deliberate action or negligence of the following 5 groups of people who often walked into the inner scene a rescue group field reporter group senior police groups, Thai Mung groups, and a group of relatives who died, Cause biological witness objects and biomolecules which is the most important evidence of a case that requires an autopsy must be destroyed by trampling, handling and contamination from hair, feathers, sweat, fingerprints, the sole pattern of such person

At present, the Thai civil case has brought science and forensic science to explain the liability and rights and duties in various laws are only 3 cases: 1.) DNA testing for father, mother, and child 2.) Forensic science in the case of reckless driving on the road and 3.) Inspection. Proof of signature on various documents only. Therefore, there is no discussion or description in any source that, If the biological witness and such biomolecules are damaged and were destroyed willful or negligent. How would the object of rights, in this case, be described in the indictment? Is it an asset? Who is the possessor? These fundamental issues which will be connected to the status of a victim in the case and the power to sue significantly.

From qualitative research studies by collecting data from entrance examinations for Master of Science programs forensic science Thammasat University, Attending training courses to Forensic Science and Martial DNA, Lawyers Council of Thailand, and Attending training courses to Forensic Medicine and Medical Law courses, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University, Lecture notes in the police cadet school class, There was a field visit by volunteering as a trainee rescue volunteer⁴ including document analysis, Make a conclusion from the introduction of science to explain that biological witness and

³ Biological Evidence, National Center for Forensic Science, University of Central Florida, Retrieved July 27, 2022, from <https://ncfs.ucf.edu/research/biological-evidence/>

⁴ Patchara Bowornpattanakun, In-depth certifications from various agencies, Retrieved 1 March 2021, Appears according to the official documentary evidence, from <https://drive.google.com/drive/folders/1EhWUYgPK9sHUZid03MM8vwspgs1WKxKL?usp=sharing>

biomolecules are shaped there is a price and may be considered under section 138 of the Civil and Commercial Code, Although some Witness objects are invisible to the naked eye. However, it can lead to the scientific process. to explain the reason so that the law can be enforced.

Keywords: The legal status Biological Evidence, Biomolecular Evidence

1. บทนำ

วัตถุพยานทางชีวภาพ (Biological Evidence) หรือวัตถุพยานทางชีวโมเลกุล (Biomolecular Evidence) เหล่านี้เป็นที่ยอมรับในประเทศแถบทวีปยุโรป และอเมริกา มาช้านานแล้วว่า มีความสำคัญที่สุดในการพิสูจน์ความเป็นไปแห่งอรรถคดีทั้งทางแพ่ง และทางอาญา ที่ต้องมีตรวชั้นสูตรศทางวิทยาศาสตร์ นิติเวชวิทยา และนิติวิทยาศาสตร์ และไม่ยินยอมให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวนคดีเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้ เพื่อเป็นการป้องกันวัตถุพยานฯ แต่ประเทศไทยแม้จะได้นำเอาหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ การป้องกันสถานที่เกิดเหตุ หรือหลักสูตรการป้องกัน และปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาจาก FBI (Federal Bureau of Investigation) ของสหรัฐอเมริกา แต่จากการศึกษาของผู้วิจัยเองกลับพบว่า ประเทศไทยไม่สามารถเคร่งครัดที่จะปฏิบัติตามหลักการหนึ่งที่สำคัญที่สุด คือ การรักษาวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ภายในสถานที่เกิดเหตุฯ ตามหลักสูตรสากลอันเป็นต้นฉบับ ทั้งของ FBI ในหลักการพื้นฐานเรื่องการรักษาวัตถุพยานฯ ในสถานที่เกิดเหตุฯ ที่เป็นหลักการพื้นฐานในลำดับต้น ๆ ⁵ หรือ ระเบียบ ข้อแนะนำ และหลักการทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจสหรัฐฯ⁶ ที่ล้วนแต่เป็นการป้องกันวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ภายในสถานที่เกิดเหตุด้วยกันทั้งสิ้นเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดีทั้งของรัฐ และของประชาชน

⁵ ปราบธนา พานทอง, นิลรัตน์ นาคสุวรรณ, นักวิทยาศาสตร์ (สบ3) พิสูจน์หลักฐานจังหวัดนครสวรรค์, และ นักวิทยาศาสตร์ (สบ.3) กลุ่มมาตรฐาน สถานฝึกอบรม และวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง, บทสัมภาษณ์ วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2564, โปรดอ่านเพิ่มเติมที่ ภาคผนวก ข. ของวิทยานิพนธ์เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายและการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลผู้กระทำต่อวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หรือ ปรากฏตามพินิจเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2564, จาก

https://drive.google.com/drive/folders/1EnMzhkx3830unB5ODt_aJPqx0ACWKTak?usp=sharing

⁶ U.S. Department of Justice Office of Justice Programs, National Institute of Justice, “Crime Scene Investigation: A Reference for Law Enforcement Training, June 2004, Retrieved 1 March 2021, from <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/200160.pdf> and U.S. Department of Justice Office of Justice Programs, National Institute of Justice, “Crime Scene Investigation: A Guide for Law Enforcement, Research Report, Retrieved 1 March 2021, from <https://archives.fbi.gov/archives/about-us/lab/forensic-science-communications/fsc/april2000/twgcsi.pdf>

วัตถุดิบทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ในสถานที่เกิดเหตุการณ์ตายโดยผิดธรรมชาติ⁷ นั้นเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน (สำหรับคดีที่ต้องใช้นิติวิทยาศาสตร์มาแปลผลอธิบาย) ไม่ว่าผู้เสียหายมีส่วนได้เสียในคดี ญาติผู้เสียชีวิต ผู้ต้องสงสัย และผู้ต้องหาในคดี ต่างก็ต้องอาศัยวัตถุดิบทางชีววิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องเหล่านี้ เพื่อใช้ในการพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด และความบริสุทธิ์ของตนด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะคดีการเสียชีวิตจากการผูกคอตาย หรือการเสียชีวิตจากอาวุธปืน ภายในเคสสถานที่มักเป็นที่นิยมนำมาอำพรางในคดีฆาตกรรม แต่เมื่อวัตถุดิบทางชีววิทยา ถูกทำให้เสียหาย หรือถูกทำลาย จากบุคคลทั้ง 5 กลุ่ม คือ ไทยมุง อาสาสมัครกู้ภัย (บางกลุ่ม) นักข่าวภาคสนาม (บางกลุ่ม) ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (บางกลุ่ม) และญาติผู้เสียชีวิตเอง ที่เข้าไปเหยียบย่ำ จับต้อง มุงดู ถ่ายภาพ ถ่ายคลิปทำข่าว ให้สัมภาษณ์ในสถานที่เกิดเหตุชั้นใน อันเป็นการทำให้วัตถุดิบทางชีววิทยา ดังกล่าว ต้องถูกปนเปื้อน ถูกทำให้เสียหาย และถูกทำลายในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีที่เป็นการตายของหญิงสาว หรือลักษณะการตายที่สังคมให้ความสนใจ เช่น คดีที่มีบาดแผลอุกฉกรรจ์ คดีที่มีความสลับซับซ้อน คดีที่กระทำความผิดระหว่างคู่รัก คดีที่กระทำโดยคนใกล้ชิดที่ไม่คาดคิด หรือคดีข่มขืนแล้วฆ่า เป็นเหตุให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดี คือ ญาติผู้เสียชีวิต และผู้ต้องสงสัยที่ถูกกล่าวหาว่าฆาตกรรมนั้น ย่อมได้รับผลกระทบอย่างมากทั้งในคดีแพ่ง และคดีอาญาโดยไม่อาจรู้ตัว

อันเนื่องมาจากความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ การให้ความสำคัญ และการป้องกันวัตถุดิบทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ยังจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจกลุ่มเล็ก ๆ เช่น ตำรวจ นักนิติวิทยาศาสตร์ แพทย์นิติเวช นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขานิติวิทยาศาสตร์ ที่มีนักกฎหมายสอบเข้าไปเรียนกันเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด⁸ เหล่านี้เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ความรู้ความเข้าใจถึงเงื่อนไขแห่งความเสียหาย และผลกระทบต่าง ๆ จากความเสียหายของวัตถุดิบทางชีววิทยา ยังไม่อาจแพร่หลายในหมู่ประชาชน หรือแม้กระทั่งในกลุ่มวิชาชีพทางกฎหมายเองก็ตาม⁹ ทำให้ยังไม่มีกรคิดเรื่อง วัตถุดิบทางชีววิทยาและชีวโมเลกุลนั้น เป็นทรัพย์สินที่เสียหายจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อได้ตามมาตรา 420 บ.พ.พ. และสามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 438 บ.พ.พ. กับทั้งกรณีที่ไม่เคยมีการฟ้องเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคดีมโนสำเนา หรือคดีแพ่งสามัญ แม้แต่ในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกเคสสถานที่ ตามมาตรา 364 และ 365 (3) หรือแม้แต่ในข้อหาสร้างความเดือดร้อนรำคาญ หรือขัดคำสั่งเจ้าพนักงานฯ เพื่อดำเนินคดีแก่บุคคลทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งถือว่าเข้าไปใน

⁷ มาตรา 148 บัญญัติว่า “ เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมายการตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ (1) ฆ่าตัวตาย (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย (4) ตายโดยอุบัติเหตุ และ (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ.

⁸ ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในผู้สอบผ่านมีชื่อได้เข้าเรียน ปริญญาโทสาขานิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจในปี 2016 แต่ปฏิเสธการเข้าศึกษาเนื่องจากเลือกที่จะเรียน กับหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2016 และ 2018 ทำให้เห็นรายชื่อผู้ที่จบนิติศาสตร์ที่สอบเข้าได้ถือเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด และที่มากที่สุดคือบุคคลที่จบมาจากสายวิทยาศาสตร์แทบทั้งสิ้น.

⁹ คณะนิติศาสตร์ในประเทศไทยมีเพียงวิชานิติเวชศาสตร์ อันเป็นวิชาเลือก ซึ่งมีการเรียนการสอนและการออกข้อสอบเฉพาะภายในวิชาเรียนซึ่งเน้นไปทางชันสูตรพลิกศพ บาดแผล การตกของเลือด เป็นสำคัญเท่านั้น นอกจากนี้ในวิชาอื่น ๆ ทั้งทางแพ่งและทางอาญา ไม่มีการนำคดีที่ต้องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชศาสตร์มาบรรยาย เกี่ยวข้องเชื่อมโยงในคดีตัวอย่าง หรือ เชื่อมโยงในการเรียนการสอนทั้งในชั้นปริญญาตรี และปริญญาโท.

เคสสถานอันเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์เสียชีวิต โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ¹⁰ ไม่ได้ขออนุญาต และไม่ได้ได้รับความยินยอมอย่างแท้จริง จากเจ้าของผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุที่มีการเสียชีวิต เนื่องจากความยินยอมที่อาจดูเหมือนเกิดขึ้นโดยปริยายนั้นเกิดจากความไม่รู้ข้อเท็จจริงในผลแห่งความเสียหายต่อวัตถุพยานฯ ที่ตนต้องได้รับการเข้าไปของบุคคลทั้ง 5 กลุ่ม อีกทั้งผลกระทบเหล่านี้ล้วนเป็นหน้าที่ ซึ่งบุคคลทั้ง 5 กลุ่ม ควรบอกให้แจ้งชัดแก่ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้ครอบครองสถานที่อันเป็นเคสสถาน ในขั้นตอนของการขออนุญาตเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุฯ นั้น ๆ อีกทั้งหลายกรณี การเข้าไปดังกล่าวเป็นไปโดยจงใจ ประมาทเลินเล่อ และหลายกรณีเป็นไปโดยไม่สุจริต เนื่องจากมีผลประโยชน์แอบแฝง (สุจริตหมายความว่า “ซื่อตรง ตรงไปตรงมา ไม่มีอุบายแอบแฝง ซึ่งตรงข้ามกับคำว่า ทุจริต ในกฎหมายอาญา”)¹¹ หรือหลายกรณี กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรู้ด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ แต่ก็ยังเข้าไปเพื่อผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น ตำรวจชั้นผู้ใหญ่รู้อยู่แล้วว่าการที่กลุ่มตนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ นั้น จะเป็นการทำให้เสียหาย หรือทำลายวัตถุพยานทางชีววิทยาฯ และวัตถุพยานที่ไม่ใช่ชีววิทยา ไปพร้อมกันด้วย แต่ก็เข้าไปเพื่อให้ได้อยู่ในภาพข่าว เพื่อให้สัมภาษณ์ ที่อาจมีผลต่อความนิยมของคนในสังคม หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกรณีอาสาสมัครกู้ภัยบางแห่ง มีการอบรมการรักษาสถานที่เกิดเหตุ และนิติเวชศาสตร์ แต่ก็ยังมีการพากันเข้าไปเพื่อมุงดู ถ่ายคลิป ถ่ายภาพ ไม่ว่าจะเป็นคดีที่มีการบาดเจ็บเสียชีวิต หรือแม้แต่กรณีไฟไหม้ หรือกรณีนักข่าวภาคสนามสายอาชญากรรมที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุฯ เพื่อทำข่าว ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน¹² การกระทำทั้งหมดที่กล่าวมา ไม่เคยมีผู้ใดแจ้งข้อเท็จจริงให้ญาติผู้เสียชีวิต ผู้ครอบครองสถานที่ หรือผู้มีส่วนได้เสียทางคดีทราบก่อนที่จะเข้าไปว่า “ความเสียหายหลายประการต่อวัตถุพยานทางชีววิทยา หรือชีวโมเลกุลนั้น จะต้องเสียหาย จากทุกอย่างก้าว ทุกการสัมผัส ของตน และคนในกลุ่มของตน อันจะเป็นผลกระทบโดยตรงแก่คดีทั้งทางแพ่ง และทางอาญา ที่ต้องมินิติวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง” เนื่องจากทุกการสัมผัสของวัตถุ ที่มากระทบหรือสัมผัสกัน ย่อมมีการแลกเปลี่ยนสารซึ่งกันและกันเสมอทุกครั้ง หรืออีกความหมายหนึ่งคือทุกการสัมผัส ทั้งร่องรอยไว้เสมอ (Locard's exchange Principle) นี่คือการไขว่คว้าหนึ่ง ในการเกิดขึ้นของวัตถุพยานฯ บางชนิด และก็เป็นเงื่อนไขเดียวกันในการทำวัตถุพยานเสียหาย หรือถูกทำลาย ด้วยเช่นกัน

การจะบุกเบิกเริ่มฟ้องคดีละเมิดต่อ บุคคลทั้ง 5 กลุ่มในกรณีเช่นนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องพิจารณาเรื่องประเด็นความหมายของวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ที่เป็นวัตถุแห่งสิทธิอันว่าวัตถุ สสารนั้นมีลักษณะ รูปลักษณ์ น้ำหนัก เช่นไร เป็นทรัพย์สินหรือไม่ และหากถือว่าเป็นทรัพย์สินมีเหตุผลใดสนับสนุนกับทั้งทรัพย์สินนั้นถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร หรือใครเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง

¹⁰ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่สามารถอ้าง และอาศัยอำนาจสืบสวนสอบสวน เพื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุภายในได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 18, 131, 131/1, และ 132. แต่เป็นที่ทราบกันโดยสากลว่า เป็นการเข้าไปโดยไม่มีเหตุจำเป็น และไม่ควรเข้าไป.

¹¹ พินิจ ทิพย์มณี, คำบรรยายในท้องเรื่อง วิชากฎหมายแพ่งชั้นสูง, ห้อง 7309, (27 กันยายน 2560), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สืบค้นจาก https://drive.google.com/drive/folders/1-Tms_RCeYBcGlZ9a9fn-q9N6_NvcJHq8?usp=sharing

¹² โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 3-5 ของวิทยานิพนธ์เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายและการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลผู้กระทำต่อวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

2. สภาพที่มาของปัญหาและข้อเท็จจริงภาคสนาม

ดังที่ได้กล่าวในเบื้องต้นมาแล้วว่า ประเทศไทยได้รับอิทธิพลอย่างสูง จากหลักการทางวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ การป้องกันวัตถุพยานทางชีววิทยา ในสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ถูกปนเปื้อน เสียหาย ฯลฯ จาก FBI (Federal Bureau of Investigation) ซึ่งเป็นสำนักงานสอบสวนกลาง ของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ ดังจะเห็นได้จากการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ¹³ และบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานตำรวจ¹⁴ ที่มีการกล่าวถึง และนำหลักการป้องกันสถานที่เกิดเหตุของ FBI มาใช้ใน ประเทศไทยอย่างชัดเจน แต่โดยที่สหรัฐอเมริกา และประเทศแถบทวีปยุโรปมีการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ อย่างช้านาน มากกว่า 35 ปีแล้ว การตระหนักถึงสิทธิของบุคคลภายในเคสสถานของสุจริตชน และการป้องกัน วัตถุพยานทางชีววิทยาในสถานที่เกิดเหตุ จึงมีความสอดคล้องกันอย่างเหนียวแน่น ตกผลึกด้านจิตสำนึก และ กระบวนการมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในอันที่สุจริตชนจะไม่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุที่เกิดขึ้นในเคสสถานของผู้อื่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีมาตรการ ระเบียบปฏิบัติในการคัดกรองบุคคลต่าง ๆ ที่มีสิทธิ และไม่มีสิทธิ หรือไม่มีความ จำเป็นในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีระบบระเบียบ และเคร่งครัด ทั้งในส่วนระเบียบปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไป และการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่าเมื่อมีภาพข่าวคดีการตายเกิดขึ้น จะมีบุคคลมากมายเข้าไปยืนมุงรุมล้อมสถานที่เกิดเหตุ ในลักษณะต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจ หรือกำหนดหน้าที่ ความจำเป็นให้ต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุฯ และเป็นที่น่าทึ่งในหมู่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานว่า บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำลายวัตถุพยานฯ มากที่สุด โดย ท่านอาจารย์ผู้สอน การป้องกัน และการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในชั้นยศ พลตำรวจโท เคยได้กล่าว บรรยายไว้ใน การเรียนการสอนตำรวจชั้นสัญญาบัตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 อย่างชัดเจนว่า เป็นที่ยอมรับในทาง ปฏิบัติว่า ในความเป็นจริงของสังคมไทย เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจห้ามปรามบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ได้ โดยเฉพาะ นักข่าว และตำรวจชั้นผู้ใหญ่¹⁵ เนื้อหาการบรรยายในชั้นเรียนท่อนหนึ่ง ความว่า “ไฟล์คำบรรยายที่ 001 การพิสูจน์หลักฐาน นาที่ที่ 01.30.10–10.32.10 = สื่อเป็นบุคคลที่มีบทบาทกับตำรวจมาก สื่อจะเขียนให้เรา เป็นเทวดา ทำงานไม่เอาไหน ไม่เคยทำอะไรเลย หรือจะเป็นสุดยอดมือปราบก็ได้ หรือคนทำงานเก่งจะเป็น ผู้ร้ายก็ได้ สื่อเนี่ย..ตำรวจจะกลัวมาก ในยุคหนึ่งสื่อฝากเนี่ยได้หมดเลย ตำรวจฝากไม่ได้ ฉะนั้นตำรวจไม่กล้าหือ กับสื่อหรือครับ...สื่อเขาพยายามทำหน้าที่ของเขา คือ พยายามจะเข้าที่เกิดเหตุ พาญาติมากดดันเรา เราจะต้องเอาเขาให้อยู่ให้ได้ โดยไม่ให้เข้าไปวุ่นวายในที่เกิดเหตุ เขาไปวุ่นวายจริง ๆ นะครับ บางทีสื่อไล่เรา ด้วยซ้ำว่า “พี่ ๆ หลบหน้อย ถ่ายรูปไม่ได้” ขนาดเราเป็นร้อยเวรนะ กลายเป็นเราเป็นส่วนเกินไปเลย ฉะนั้น นักเรียนจะต้องหาจุดตั้งให้สื่อไปเลย เช่น บ้านมีศพ เราแบ่งเป็น 3 ชั้นในแนวราบ สื่ออยู่ชั้นนอกสุด และบอก สื่ออยู่ตรงนั้น ไม่ต้องเข้าไปวุ่นวาย เดี่ยวจะให้ข้อมูลเอง ภาพถ่ายอะไรก็ได้เดี๋ยวจะขอ ผบ.และให้ ขอพื่ออย่า

¹³ สันติ สุขวัฒน์, บันทึกไฟล์เสียงคำบรรยายวิชา “พิสูจน์หลักฐานสำหรับผู้สอบเลื่อนยศขึ้นเป็นร้อยตำรวจตรี เพื่อบรรจุเข้า งานสายปราบปราม,” สำนักงานตำรวจภูธรภาค 7, เมื่อเดือน สิงหาคม 2554. ปรากฏตามพื้นที่จัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1OTAWZuGPQNHHQc7ev5bE8Op607H2HL5x?usp=sharing>

¹⁴ ปราบณา พานทอง และ นิรัตน์ นาคสุวรรณ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 5*.

¹⁵ เพ็ญอ้อ, *เชิงอรรถที่ 14*.

เข้าไปวนวายกับพยานหลักฐาน นักเรียนบอกแบบนั้นเลยนะครับ และบอกว่าเดี๋ยวครึ่งชั่วโมงจะให้ข้อมูลที่นิ่ง ถ้าเขาไม่ยอม และโวยวาย เราก็บอกกัน 15 นาทีละกัน นักเรียนต้องคุมให้อยู่นะสื่อพวกนี้” และ “ไฟล์คำบรรยายที่ 002 การพิสูจน์หลักฐาน นาทีที่ 11.56-13.00 = จากประสบการณ์ผมนะ นักเรียนว่าในที่สอนมา อะไรทำลายพยานหลักฐานมากที่สุด นักเรียนว่าใคร? บุคคลที่ทำลายพยานหลักฐานมากที่สุด คือนี่แหละ... โดยเฉพาะพวกดาวเยอะ ๆ เจ้านายชอบมาทำลายพยานหลักฐานเรา แต่งชุดพลโทมา ยืมคร่อมศพ มายืนถ่ายรูป ถ่ายเสร็จกลับบ้าน ออกหนังสือพิมพ์แค่นั้นเอง และก็มั่นใจว่าพยานหลักฐานจะเสียหายหรือเปล่า บางทีเข้ามาในที่เกิดเหตุ แล้วเอามือมาทำโตะที่เรากำลังหาลายนิ้วมือบนโตะอยู่ แล้วมาบอกให้เราหาลายนิ้วมือบนโตะหน่อย แบบนี้ก็มี และบางที มาให้หารอยเท้า ที่คนยืนเต็มบ้านเลย แบบนี้ก็มี ฉะนั้น ผู้บังคับบัญชานี้เป็นปัญหา มาก และในความเป็นจริงก็ไล่ผู้บังคับบัญชาออกจากสถานที่เกิดเหตุก็ไม่ได้ สอนเสร็จใครบอกได้...ผมให้เป็น วีรบุรุษเลยนะครับ อ้อได้เหมือนกัน แต่จะติดร้อยตรีนานหน่อยนะ ร้อยตรีไม่นาน ร้อยเอกนาน ลำบากนะครับ กับนายเนี้ย กัดกับนายกัดกับหมาดีกว่า กัดไปแพ้งทั้งปี ไม่มีดี ขึ้นเงินอะไรที่น่าจะได้ เชี่ยทั้งหมด.. ฯลฯ”¹⁶

แม้แต่กรณี อาสาสมัครกู้ภัยก็มีความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีทุกจังหวัด เนื่องจาก อาสาสมัครกู้ภัยมีอยู่ต่าง ๆ ของประเทศไทยในแต่ละพื้นที่ทุกจังหวัดนั้น ถือได้ว่าเป็นผู้ช่วยเหลืองานตำรวจจราจร ตำรวจสายตรวจ และพนักงานสอบสวนอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเคลียร์พื้นที่ เคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางการจราจร ที่เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบนท้องถนน หรือการสนับสนุนด้านการช่วยเหลือปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บเมื่อมีการ ทะเลาะเบาะแว้ง หรือช่วยสกัดจับ รายงานข่าวของผู้ที่เมาแล้วขับ หรือชนแล้วหนีที่เป็นเรื่องการช่วยแบ่งเบา งานของฝ่ายตำรวจจราจร และตำรวจสายตรวจเป็นอย่างมาก หรือการช่วยค้นหาศพในสถานที่ยากแก่การ ค้นหา พลิกตะแคง เคลื่อนย้ายศพ ก็เป็นการช่วยเหลือพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ ทำให้องค์กรอาสาสมัครกู้ภัยที่มี ขนาดใหญ่ มีจำนวนสมาชิกมาก และยากต่อการควบคุมเหล่านี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าที่จะออกคำสั่งให้ออกไป หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อเป็นการป้องกันวัตถุพยานทางชีววิทยา ในสถานที่เกิดเหตุ¹⁷ อีกทั้งบุคคลกลุ่มนี้ (บางกลุ่ม) ก็ได้รับผลประโยชน์จากการนำผู้ป่วย หรือศพผู้เสียชีวิตส่งโรงพยาบาลเอกชนอีกด้วย¹⁸ ทำให้เมื่อเกิดเหตุ บาดเจ็บ หรือเสียชีวิตขึ้น ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีการขบถฉกฉวยด้วยความประมาท มีการแห่แหนกัน เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุมากมายจากอาสาสมัครกู้ภัยหลายกลุ่มการเดินเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุต่าง ๆ อย่างซุกซน ไขว่ อดหม่าน ผสมปนเปกันกับกลุ่มไทยมุง ปะปนกับกลุ่มญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานสอบสวน ไม่กล้าที่จะออกคำสั่งขับไล่ เพื่อให้ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ

กระบวนการที่อาจมีปัญหาของรัฐเหล่านี้ ทำให้วัตถุพยานทางชีววิทยา และวัตถุพยานทางชีวโมเลกุล ในสถานที่เกิดเหตุได้รับความเสียหายทั่วประเทศ แต่ก็ยังไม่เคยมีบุคคลใดหยิบยกประเด็นความเสียหายเหล่านี้ ขึ้นมาอภิปรายถึง มูลค่าความเสียหายที่รัฐ และผู้มีส่วนได้เสียในคดีจะต้องได้รับผลกระทบเหล่านี้ แม้แต่ในสภา

¹⁶ เพิ่งอ้าง.

¹⁷ ข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยมูลนิธิต่าง ๆ ของผู้วิจัย.

¹⁸ บันทึกการประชุม กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา, เรื่องการชันสูตรพลิกศพ, สภาผู้แทนราษฎร, พ.ศ. 2542, คัดเอกสารรับรองจากสภาผู้แทน เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2564, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1ExOSwug3LiZx4b49yhjrXXhUue32ln4O?usp=sharing>

นิติบัญญัติ โดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายฯ เรื่องการขึ้นสูตรพลิกศพเองก็ตาม¹⁹

3. ความหมายของวัตถุพยานทางชีววิทยาซึ่งเป็นวัตถุแห่งสิทธิ

วัตถุแห่งสิทธิในคดีนี้ อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ต้องเพ่งมองระยะใกล้ในมุมต่าง ๆ จึงจะสามารถสังเกตเห็นได้ เช่น รอยนิ้วมือบนแก้ว รอยเท้าเปล่า และประเภทที่สอง คือ มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เช่น รอยนิ้วมือแฝงบนกระดาษ สวิตช์ไฟ ลูกบิดประตู บนโต๊ะไม้ สารคัดหลั่งที่อยู่ตามจุดต่าง ๆ ที่มีปริมาณไม่มาก และแห้งแล้ว ฯลฯ เป็นต้น

3.1 วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ที่จะนำมาตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นิติวิทยาศาสตร์ และนิติเวชศาสตร์ เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานทางคดี มีองค์ประกอบ และมีลักษณะทางกายภาพ เช่นไรนั้น สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้²⁰

“สสาร” (Matters) คือ วัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เช่น เซลล์ อากาศ ก๊าซ ดิน น้ำ เป็น สิ่งที่มีน้ำหนัก (เช่น แก๊ส หรือ อากาศอัดถัง รวมตัวกันมาก ๆ ถึงหนักถึง 100 กิโลกรัมได้) มีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ ต้องการที่อยู่ และสสารทุกอย่างต้องมีน้ำหนัก สสารมี 4 สถานะคือ ของแข็ง ของเหลว ก๊าซ และพลาสมา กล่าวอีกนัยหนึ่ง สสารต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งมีชีวิตประกอบขึ้นด้วยอะตอมของธาตุต่าง ๆ เป็นหน่วยย่อยพื้นฐานที่สามารถเกิดปฏิกิริยาทางเคมีได้

“ธาตุ” (Elements) เป็นสารเบื้องต้น ถ้ามารวมประกอบกันจะได้สสารต่าง ๆ

“อะตอม” (Atom) หรือเดิมเรียก ปริมาณ คือ เป็นอนุภาคหน่วยที่เล็กที่สุดของธาตุ เป็นหน่วยพื้นฐานของสสาร ประกอบด้วยส่วนของนิวเคลียสที่หนาแน่นมากอยู่ตรงศูนย์กลาง ล้อมรอบไปด้วยกลุ่มหมอกของอิเล็กตรอนที่มีประจุลบ ซึ่งประกอบด้วยอนุภาค สำคัญ 3 อนุภาค คือ อิเล็กตรอน โปรตอนที่มีประจุบวก และนิวตรอนซึ่งเป็นกลางทางไฟฟ้า อะตอมของธาตุต่าง ๆ เขียนแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ซึ่งไม่ซ้ำกัน เป็นต้น

“อะตอม” ในทางโครงสร้างของสิ่งมีชีวิต อาจอธิบายอีกมุมหนึ่งได้ว่า เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของกลุ่ม กล่าวคือ หลาย ๆ อะตอมรวมกันเป็น “โมเลกุล” หลาย ๆ โมเลกุลรวมกันเป็น ออร์แกเนลล์ (Organelle) และแต่ละออร์แกเนลล์ทำงานร่วมกันกลายเป็น “เซลล์” และสิ่งมีชีวิตที่มีหลายเซลล์ต้องอาศัยการทำงานประสานกันของเซลล์จำนวนมาก กลุ่มเซลล์ที่รูปร่างเหมือนกันและทำหน้าที่รูปร่างเหมือนกัน และทำหน้าที่

¹⁹ ผู้วิจัยได้ไปขอตรวจเอกสารที่สภานิติบัญญัติฯ สำนักวิชาการสภาผู้แทนฯ อาคารกษปณ, เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564, และได้อ่านเอกสารทั้งหมดประมาณมากกว่า 10 แฟ้มใหญ่ ที่เกี่ยวกับคดีที่ต้องมีการขึ้นสูตรพลิกศพ.

²⁰ เอกสารประกอบการเรียนวิชา Fundamental science for forensic Science, การเก็บและการตรวจวัตถุพยานทางชีวเคมี การตรวจพิสูจน์ทางเคมี การตรวจพิสูจน์ DNA การตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ และเลคเชอร์ในชั่วโมงเรียน, หลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เทอม 1 พ.ศ. 2559, และเทอม 1 พ.ศ. 2561, ปรากฏตามบันทึกเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก

<https://drive.google.com/drive/folders/1EzYJDR-LTjkfDXm5hJ8LNb7Y0f9L37NP?usp=sharing>

อย่างเดียวกันรวมกันเป็นเนื้อเยื่อ (tissue) เช่น เนื้อเยื่อกล้ามเนื้อ กลุ่มเนื้อเยื่อหลาย ๆ กลุ่ม ประกอบกันเป็นอวัยวะ (Organ) เป็นต้น

“นิวเคลียส” (Nucleus) อยู่ในศูนย์กลางของอะตอม ประกอบด้วยโปรตอน และนิวตรอนของอะตอม จำนวนโปรตอนใน นิวเคลียสจะแสดงให้เห็นว่า อะตอมของแต่ละธาตุนั้นแตกต่างกัน เช่น อะตอมของออกซิเจนประกอบด้วยโปรตอน 8 ตัว เป็นต้น นิวเคลียสเล็กขนาดไหนเมื่อเทียบกับอะตอม ถ้าหากอนุมาณให้เห็นภาพ สมมุติว่า อะตอมคือลูกบอลเบอร์รี่ ที่ใหญ่เท่าสนามฟุตบอลขนาดใหญ่ในต่างประเทศ นิวเคลียสที่อยู่ตรงกลางจะมีขนาดเท่าลูกแก้ว และนิวเคลียสมีน้หนัก คือ 4×10^{-10} ยกกำลัง 17 กิโลกรัม/ลูกบาศก์เมตร²¹

“อิเล็กตรอน” (Electron) อนุภาคมูลฐานชนิดหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของอะตอมของธาตุทุกชนิด เป็นอนุภาคที่มีประจุไฟฟ้าลบ มีมวลประมาณ $9.10938291 (40) \times 10^{-31}$ กิโลกรัม

“โมเลกุล” (Molecule) คือ อนุภาคหน่วยเล็กของสารที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยอิสระในธรรมชาติ ซึ่งอาจประกอบจากอะตอมตั้งแต่ 1 อะตอมขึ้นไป เป็นต้น

“สารชีวโมเลกุล” (Biomolecules) คือสารที่พบได้ในสิ่งมีชีวิตทั่วไป เป็นสารอินทรีย์ที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตทั้งพืช และสัตว์รวมถึงสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว ประกอบด้วยธาตุคาร์บอน และไฮโดรเจน เป็นองค์ประกอบหลัก และธาตุอื่น ๆ เช่น ออกซิเจน ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และกำมะถัน สารชีวโมเลกุลแต่ละชนิดมีขนาด โครงสร้าง คุณสมบัติ และปฏิกิริยาที่แตกต่างกัน ฯลฯ เป็นต้น

“เซลล์” (Cell) คือ หน่วยเล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิต โดยเซลล์ (cell) สิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วนประกอบด้วยเซลล์รวมตัวกัน เซลล์ส่วนใหญ่มีขนาด 20 ไมโครเมตร (1 มิลลิเมตร = 1000 ไมโครเมตร) มีน้ำหนักจึงเป็นสาร

สารพันธุกรรม” (หรือ DNA) มีชื่อแบบเต็มว่า กรดดีออกซีไรโบนิวคลีอิก (Deoxyribonucleic Acid) ซึ่งเป็นจำพวกกรดนิวคลีอิก (Nucleic acid) ทำหน้าที่เก็บข้อมูลทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต โดย DNA ส่วนใหญ่อยู่ในรูป โครโมโซม (chromosome) วางตัวอยู่ในส่วนนิวเคลียสภายในเซลล์ มีรูปร่างเป็นเกลียวคู่ (Double Helix) โดยมีพอลินิวคลีโอไทด์ (Polynucleotide) 2 สาย เรียงตัวในแนวที่ตรงกันข้ามกัน ฯลฯ DNA เป็นสารชีวโมเลกุลที่มีขนาดใหญ่มาก มีน้ำหนักโมเลกุลสูงถึง 1012 ดาลตัน จะพบ DNA ได้ภายในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตในเซลล์มนุษย์จะพบ DNA ได้ในนิวเคลียส และไมโทคอนเดรีย

เมื่อพิจารณาความหมายของวัตถุพยานดังกล่าว จะสามารถสรุปความ สำหรับความหมายของวัตถุพยานทางชีววิทยา หรือวัตถุพยานทางชีวโมเลกุล นั่นคือ สิ่งใด ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ ที่เกี่ยวข้องกับคดีความ ทั้งทางแพ่ง หรือทางอาญา สามารถอธิบาย รูปลักษณ์ น้ำหนัก และจำนวน ได้อย่างชัดเจนทางวิทยาศาสตร์ โดยมีการนำมาตรวจพิสูจน์ แผลผล และอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาเป็นพยานหลักฐานในการนำสืบ พิสูจน์ในทางคดีความต่าง ๆ เป็นได้ทั้งวัตถุทางชีวภาพ (ที่มีชีวิตหรืออาจเคยมีชีวิต หรือมาจากสิ่งมีชีวิต) และวัตถุทางชีวเคมี ซึ่งล้วนเป็นสารที่มีอยู่ สามารถจัดต้องถือครองเป็นเจ้าของได้ ส่วนการจะมีชื่อเรียกวัตถุพยานนั้นว่าอย่างไร เป็นเรื่องแล้วแต่กรณีไปว่าการตรวจลักษณะนั้น มาจากสาขาวิชาด้านใดบ้าง หรือผู้เชี่ยวชาญด้านไหนจากสถาบันใดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น

²¹ Jonathan Bergmann, Ted talk, Just how small is an atom?, Retrieved March 1, 2021, from <https://ed.ted.com/lessons/just-how-small-is-an-atom>

3.2 วัตถุพยานที่จะนำมาตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบของ “ชีวโมเลกุล” เป็นทรัพย์สินหรือไม่

มาตรา 137 ป.พ.พ. ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง

มาตรา 138 ป.พ.พ. ทรัพย์สิน หมายความว่า รวมทั้งทรัพย์สิน และวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ซึ่งมีราคาและอาจถือเอาได้

ประกอบกับความหมายของวัตถุพยานในส่วนการลงรายละเอียดของ “ชีวโมเลกุล” จะสามารถพบคำตอบว่า...

โดยปกติในเวลาทั่วไปนั้นเป็นที่เข้าใจกันโดยสามัญสำนึกว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ชีไคล น้ำตา น้ำมูก น้ำลาย น้ำเลือด น้ำหนอง อสุจิ หรือ สารคัดหลั่งอื่น ๆ ที่ออกมาจากร่างกายมนุษย์เพียงเล็กน้อยนั้น ไม่มีราคาหรือคุณค่าใด ๆ แม้ทางจิตใจ อันจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจะถือว่าเป็นทรัพย์สินได้ กลับกันยังเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ และอันตรายอีกด้วย

แต่เมื่อมาในยุคปัจจุบัน เป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วโลกล้วนแล้ว หากเป็นในทางอรรถคดีที่มีวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น เส้นผม เส้นขน เนื้อเยื่อในซอกเล็บ ฟัน หนังกำพร้าที่หลุดออก น้ำมูก น้ำตา น้ำเลือด น้ำหนอง อสุจิ หรือสารคัดหลั่งอื่น ๆ นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างสูงที่สุด โดยทุกฝ่ายที่ต้องเกี่ยวข้องในคดีทั้งในปัจจุบันและในอนาคต รวมไปถึงนักวิชาการ ยอมรับให้ความสำคัญอย่างมาก อีกทั้งยังมีราคาตัวในการพิสูจน์วิเคราะห์ แผลผลที่สูงมากไม่แพ้กัน ดังที่เห็นได้ว่าในบางคดีเศษ เลือดเพียงปลายเข็มที่กระเด็นเลือดติดอยู่ที่ผนังห้องน้ำในที่เกิดเหตุเพียงจุดเดียว²² หรือคราบอสุจิที่ติดอยู่บนเสื้อของผู้เสียหายเพียงเล็กน้อย ก็สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตคน และครอบครัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ดีขึ้น (กรณีถูกใส่ความ หรือเป็นผู้ต้องสงสัยที่ผิดตัว และต่อมาพบว่ามิใช่คนนั้น) เส้นขน ของคนร้ายตัวจริงอยู่ในที่เกิดเหตุ ที่ทำให้ตนเองพ้นข้อกล่าวหา) หรือเปลี่ยนแปลงชีวิตบุคคล และครอบครัวให้ต้องประสบกับชะตากรรมที่เลวร้าย เช่น ถูกกล่าวหา และตกเป็นจำเลย ทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องเลย แต่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานมายืนยันความถูกต้องให้ศาลเชื่อได้ เนื่องจากลายนิ้วมือ รอยเท้าของคนร้าย ถูกสัมผัสซ้ำจากบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เป็นผลให้รอยนิ้วมือของคนร้ายตัวจริงสูญหายไป ทำให้ผู้ต้องสงสัยถูกฝากขัง และถูกจำคุก ไม่ว่าคดีจะถึงที่สุดหรือไม่ หรือแม้แต่ในที่สุดแล้วศาลสูงจะพิพากษาว่าไม่ผิดก็ตาม ชีวิตตนเอง และครอบครัวคนนั้นจะเปลี่ยนไปในทันที และจะเปลี่ยนไปในทางที่เลวร้ายยิ่งขึ้นอย่างมากหากผู้ที่ถูกจำคุกเป็นหัวหน้าครอบครัว

²² พรทิพย์ โรจนสุนันท์, คุณหญิง, สอนด้วยศพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2545) น. 151, “คดีนายเสริม สาครราษฎร์ ตรวจพบคราบเลือดที่ฝาผนังห้องน้ำทั้งสามด้านสูง 1 เมตรจากพื้นห้องน้ำ ซึ่งเป็นหยดเลือดที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า และยังพบหยดเลือดที่สามารถมองเห็นได้ขนาด 0.3 ซม. ที่ฝาผนังใกล้อ่างล้างมือ..ฯ”

3.2.1 สถานการณ์ที่ทำลายวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 อาสาฯ ไทยมุง นักข่าว²³ภาพที่ 2 อาสาจับเชือกผูกคอด้วยมือเปล่า²⁴ภาพที่ 3 นักข่าวบุกรุก เพื่อทำข่าว²⁵ภาพที่ 4 ผู้ต้องสงสัย อาสา ญาติลูกค้านศพ²⁶ภาพที่ 5 ไทยมุง และตำรวจที่ไม่เกี่ยวข้อง²⁷ภาพที่ 6 ตร.ชั้นผู้ใหญ่จับพยานหลักฐาน²⁸

²³ TNN Online, “สลด หนูน้อยใจแพนผูกคอตายดับคาบ้าน, วันที่ 13 สิงหาคม 2558,” สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=1pAVpau2aXQ>

²⁴ Spring News 19, “สปริงนิวส์ ดิจิทัลทีวี ช่อง 19, ปริศนาการตาย น.ศ. ราชภัฏกำแพงเพชร, เผยแพร่อีกครั้งผ่านyoutube เมื่อวันที่ 28 ต.ค. 2557,” สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=mj1Eysj3uhs>

²⁵ สปริงนิวส์ ดิจิทัลทีวี ช่อง 19, “ปริศนาการตาย น.ศ. ราชภัฏกำแพงเพชร.” 28 ต.ค. 2557,” สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=mj1Eysj3uhs>

²⁶ Spring News 19, “สปริงนิวส์ ดิจิทัลทีวี ช่อง 19, ปริศนาการตาย น.ศ. ราชภัฏกำแพงเพชร, เผยแพร่อีกครั้งผ่าน youtube เมื่อวันที่ 28 ต.ค. 2557,” สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=mj1Eysj3uhs>

²⁷ Spring News 19, “สปริงนิวส์ ดิจิทัลทีวี ช่อง 19, ปริศนาการตาย น.ศ. ราชภัฏกำแพงเพชร, เผยแพร่อีกครั้งผ่าน youtube เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2557,” สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=mj1Eysj3uhs>

²⁸ ข่าวเที่ยงอมรินทร์ Amarin TV News, 24HD Live, “นิติกรสาว ผูกคอตดับปริศนาข้างเก้าอี้ เพื่อนเชื่อถูกฆ่าอำพราง, เหตุเกิดวันที่ 22 เมษายน 2564 / เผยแพร่เมื่อ 24 เมษายน 2564,” สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก https://www.youtube.com/watch?v=_AW87a3jBDE

ดังนั้น วัตถุพยานในที่เกิดเหตุทั้งหมด ทั้งที่โดยปกติจะเห็นได้ด้วยตาเปล่าก็ดี หรือโดยปกติมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าก็ดี เหล่านี้ล้วนเป็นสารชีวโมเลกุลที่มีลักษณะรูปร่างทางกายภาพที่ชัดเจน กับทั้งมีเอกลักษณ์บางอย่างที่เฉพาะตัวอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งเดียวในโลก เช่น ลายนิ้วมือ นิ้วเท้า ลายฝ่ามือ ฝ่าเท้า และสารคัดหลั่ง หรือ DNA ฯลฯ ที่แฝงอยู่ในวัตถุพยานทางชีววิทยาเหล่านี้ แม้แต่บนเนื้อตัวร่างกาย เครื่องประดับของศพ หรือบนอุปกรณ์ที่ใช้ฆ่าตัวตาย ย่อมถูกทำให้ปนเปื้อน เสียหาย และถูกทำลายทันทีจากการสัมผัส จับต้อง เหยียบย่ำ ทั้งสิ้น ดังที่เห็นในภาพ กับทั้ง ลายนิ้วมือ ลายพันร่องเท้า เส้นผม ขน เหงื่อ น้ำลาย ของผู้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจะตกลงไปผสมปนเปในสถานที่เกิดเหตุมากมาย จนพิสูจน์หลักฐานตำรวจไม่อาจหาวัตถุพยานฯ ได้

3.2.2 ทรัพย์สินที่วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ติดอยู่ เป็นของบุคคลใด

วัตถุพยานทางวิทยาศาสตร์ หรือ สารชีวโมเลกุลเหล่านี้ มักจะไม่อยู่โดด ๆ ในอากาศ แต่โดยทั่วไปจะติดหรือปนอยู่กับทรัพย์สินที่มีรูปร่างขนาดใหญ่เสมอ (ซึ่งทรัพย์สินเหล่านั้นโดยทั่วไปสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า) เช่น น้ำลายซึ่งมี DNA มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลนั้นสามารถ ติดอยู่ที่ขอบแก้วแก้วดื่มเพียงครั้งเดียว ก้นบุหรี่ หรือแม้กระทั่งติดอยู่ที่ใบหน้า ใบหู ลำคอ แขน มือ ริมฝีปากของศพ หรือหยดเลือดที่ตกลงพื้น หรือกระเด็นไปที่ผนัง หรือติดอยู่กับมิด หรืออาวุธ หรือแม้กระทั่งเหวี่ยงที่ออกมาจากผิวหนัง ที่ติดไปกับวัตถุที่ถูกผิวหนังบริเวณนั้นสัมผัสโดน เช่น ลูกบิดประตู บริเวณหัวขีป หรือปากกา แม้กระทั่งกระดากจดหมายที่ใส่ถุงมือเขียนที่ผิวหนังบริเวณแขนได้กดทับไปถูกปลายกระดาก เป็นต้น ซึ่งทรัพย์สินที่มีสารชีวโมเลกุลติดอยู่นั้นเป็นวัตถุที่มีรูปร่าง มีกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครองด้วยกันทั้งสิ้น

เมื่อสารชีวโมเลกุลผ่านขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ก็มีลักษณะเป็นภาพที่ถูกขยายขึ้นเพื่อให้เห็นลักษณะทางกายภาพ และส่วนหนึ่งก็ถูกแปลผลมาอธิบายในเชิงที่มีลักษณะเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปเอกสาร ซึ่งมีราคาค่าใช้จ่าย ทั้งทางตรง และทางอ้อม

โดยสรุป สารชีวโมเลกุลถูกพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้วว่า เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง มีราคา (ทั้งตัวมันเองไม่ว่าจะในทางนามธรรม หรือรูปธรรม กล่าวคือ มีคุณค่าอย่างสูงในทางคดีสำหรับบุคคลหลายฝ่าย) และอาจถือเอาหรือหวงกันไม่ให้ใครมายุ่งเกี่ยวได้ สารชีวโมเลกุลจึงเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งอีกทั้งวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุลนี้ โดยทั่วไปจะติดอยู่กับทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่ก่อนแล้ว จึงไม่น่าจะเกิดข้อสงสัยว่า วัตถุพยานนั้นเป็นทรัพย์สินหรือไม่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ข้อถกเถียง และการให้ความเห็นแย้งทางวิชาการในกรณีทำนองเดียวกัน ในยุคสมัยก่อนตั้งแต่ปีประมาณ พ.ศ. 2451 ตามความเข้าใจในเวลานั้น ทรัพย์สินย่อมมีความหมายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งตราค่านิยมไว้ในมาตรา 6 (10) ว่า หมายถึง “บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ฯลฯ” เมื่อมีคดีความการลักกระแสร่างที่ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่ากระแสร่างในราคา 9 บาท จำคุก 6 เดือน และรอลงอาญา จำเลยฎีกาปัญหาข้อกฎหมายขึ้นมาว่า กระแสร่างเป็นพลังงาน ไม่มีรูปร่างและไม่อาจหยิบถือเอาได้ ทั้งไม่อาจคิดเป็นราคาซื้อขายกันได้ จึงไม่เป็นทรัพย์สินที่ลักกันได้ เวลานั้น ซึ่งในเวลาที่มีการพิจารณาของศาลฎีกา คำว่า “ทรัพย์สิน” กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ยกเลิกไปแล้ว จึงต้องใช้คำนิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 มาตรา 98 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินได้แก่วัตถุที่มีรูปร่าง” แต่ศาลฎีกาก็พิพากษาว่า การลักกระแสร่างไฟฟ้า

ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 334 ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 ประชุมใหญ่²⁹

ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยคนสำคัญคือ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการชำระสะสางและจัดทำประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งได้กล่าวไว้ในหนังสือ คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายอาญามาตรา 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2520, หน้า 425 - 426 ความว่า “...คำว่า “ทรัพย์” ที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญามีความหมายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 98 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปัจจุบัน คือ มาตรา 137) อย่างไรเป็นวัตถุมีรูปร่างย่อมเป็นไปตามวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ และไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มนุษย์จะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น น้ำ หรือแก๊สต่าง ๆ ก็เป็นวัตถุที่มีรูปร่าง แต่พลังงานนั้นในทางวิทยาศาสตร์กายภาพ ไม่เป็นสิ่งที่มีความรูปร่าง เป็นแต่พลังงานเหมือนพลังงานน้ำ พลังงานแสงแดด โดยเหตุนี้ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน และประมวลกฎหมายอาญาสวิส จึงถือว่าพลังงานไฟฟ้าไม่ใช่ “ทรัพย์” เพราะไม่ใช่วัตถุที่มีรูปร่าง และโดยเหตุนี้กฎหมายอาญาเยอรมัน และสวิสจึงได้มีบทบัญญัติเอาโทษแก่การลักพลังงานไฟฟ้าและพลังงานอื่นเป็นพิเศษ... ผู้สอนเห็นว่า พลังงานไฟฟ้าไม่ใช่ “ทรัพย์” เพราะไม่ใช่สิ่งที่มีความรูปร่าง ฉะนั้นตามประมวลกฎหมายอาญาการลักกระแสไฟฟ้า จึงไม่เป็นความผิด เมื่อกระแสไฟฟ้าไม่ใช่วัตถุที่มีรูปร่าง การที่ถือว่ากระแสไฟฟ้าเป็น “ทรัพย์” จึงเป็นการตีความที่ขยายความไปลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือเป็นการเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งไปในทางเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาซึ่งขัดกับหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายอาญา และเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้”³⁰

อย่างไรก็ตามทั้งนี้ท่านอาจารย์หยุด แสงอุทัย ก็ยังพิเคราะห์ไว้อย่างชัดเจนว่า “อย่างไรเป็นวัตถุมีรูปร่างย่อมเป็นไปตามวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ (ในขณะนั้น) และไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มนุษย์จะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น น้ำ หรือแก๊สต่าง ๆ ก็เป็นวัตถุที่มีรูปร่าง”

สำหรับความเห็นฝ่ายที่สนับสนุนว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์นั้นก็ไม่น้อย และที่สำคัญคือ อาจารย์บัญญัติ สุขีระ เนติบัณฑิตอังกฤษ อาจารย์ผู้บรรยายกฎหมายลักษณะทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งต่อมาท่านได้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ได้อธิบายไว้ว่า “...กระแสไฟฟ้าแม้จะเห็นด้วยตา จับต้องไม่ได้ แต่ก็ประกอบด้วยพลังอนุต่าง ๆ ซึ่งอาจจะพอถือว่าเป็นวัตถุมีรูปร่างได้กระมัง”³¹ ความเห็นในแนวทางนี้ เป็นความเห็นที่อาศัยเหตุผลตามแนวของท่านอาจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เนติบัณฑิตอังกฤษ และอาจารย์ผู้สอนกฎหมายคนสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งต่อมาได้เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านได้อธิบายไว้ในหนังสือ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาส์น, พ.ศ. 2521, หน้า 11. ไว้ว่า “...วัตถุที่มีรูปร่างนั้น เข้าใจว่าหมายถึงวัตถุที่ประกอบด้วยรูป และร่างในตัวเองโดยลำพัง มีตัวตน ส่วนกว้างยาว สูงต่ำ ฤๅส่วนกลมซึ่งกินที่ โดยทั้งนี้

²⁹ กิตติศักดิ์ ปรกติ, กฎหมายกับการพัฒนาสังคมไทย: จากการลักกระแสไฟฟ้า มาสู่สัญญาฐานโทรศัพท์, แก้ไขเพิ่มเติมจากที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสารไทยคดีศึกษา, ปีที่ 2, ฉบับที่ 2 (เมษายน-กันยายน 2548), น. 3-4.

³⁰ เพ็ญอ้อ, น. 5.

³¹ บัญญัติ สุขีระ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), น. 6.

แม้จะเป็นปรมาณู (ปัจจุบันเรียกชื่อใหม่ว่า อะตอม) เล็กน้อยจนมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าก็ตาม...แม้แต่เชื้อโรค ปรมาณูธรรมชาติ ก็ควรจัดว่าเป็นวัตถุที่มีรูปร่างได้....”³²

กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพยากรหรือไม่ อาจารย์จิตติ ดิงศักดิ์ย์ อาจารย์กฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งช่วงที่ศาลมีคำพิพากษาคดีนี้นั้น ได้รับมอบหมายให้เป็นบรรณาธิการหนังสือคำพิพากษาฎีกาของเนติบัณฑิตยสภาในเวลานั้น ได้แสดงทัศนะไว้ในหมายเหตุท้ายฎีกาที่ 877/2501 น.991 นั้นไว้ว่า “...เมื่อพิจารณาโดยจริงจึงเข้าก็เห็นอยู่ว่า คำว่า ทรัพยากร หรือทรัพยากรสินนั้น หาได้แยกใช้ต่างกันอย่างเคร่งครัดชัดเจนเสมอไปไม่ นอกจากนี้การลักทรัพย์ หมายถึง การลักทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ซึ่ง ป.พ.พ. เรียกว่าสังหาริมทรัพย์ คำว่าสังหาริมทรัพย์ใน ป.พ.พ. (คือมาตรา 101 เดิม) ก็หมายรวมถึงกำลังแรงแห่งธรรมชาติ เช่นแรงไฟฟ้าด้วยนั่นเอง”³³

เมื่อกลับมาที่เนื้อหาเพื่ออธิบายกับหัวข้อนี้ วิทยาศาสตร์ได้พัฒนา และแสดงให้เห็นอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมาว่า วัตถุ สสารต่าง ๆ แม้แต่พลังงานนั้นก็ มีรูปร่าง มีโครงสร้างของตัวมันเองอย่างชัดเจน แม้กระทั่งไฟฟ้า ที่ปัจจุบันทราบกันดีแล้วว่า เป็นพลังงานที่มีโครงสร้างของ “อะตอม” (Atom) เป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ซึ่งเป็นหน่วยที่วัดได้ด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ แต่สารพันธุกรรมต่าง ๆ หรือ DNA และสิ่งที่แยกย่อยลงไปกว่านั้น เช่น โครโมโซม ไมโทคอนเดรีย นิวคลีอัส ฯลฯ ที่เรานำมาเป็นข้อพิจารณาในฐานะของวัตถุพยาน นำมาตรวจทางวิทยาศาสตร์ และนำมาพิจารณาในเรื่องของทรัพยากรในนี้ มีขนาดใหญ่มากกว่า อะตอม ของพลังงานอย่างมาก

วิจัยเห็นว่า ไฟฟ้า ไม่อาจจับต้อง พาไป จากการใช้มือเปล่าสัมผัสได้ ไม่อาจคงอยู่ ตั้งอยู่ในสถานะทั่วไป โดยไม่มีสื่อกลาง แต่ต้องมีอุปกรณ์ เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เป็นตัวแปรสำคัญ ให้สามารถคงอยู่ได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือสามารถเคลื่อนย้าย กับเก็บ ถ่ายเท ฯลฯ ในการนำมาใช้ประโยชน์ แม้จะเป็นเช่นเดียวกันกับ วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ที่ต้องมีวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่โดยสถานะ รูปลักษณะ น้ำหนัก และจำนวนที่ประกอบกันขึ้นแล้ววัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวเคมี สามารถคงสภาพอยู่ได้ด้วยตนเอง ตรงนั้น มีขนาดใหญ่ และมีเอกลักษณ์เฉพาะมากกว่ามวลของพลังงานไฟฟ้า ฯลฯ

ดังนั้น เซลล์ และ สารพันธุกรรม (หรือ DNA, RNA และส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งเหล่านี้) อันเป็นสารชีวโมเลกุล ที่มีขนาดรูปร่างชัดเจน มีน้ำหนัก ความกว้างความยาว ความสูงฯ ที่สามารถวัดขนาดและรูปร่างได้แล้วแต่ชนิด สามารถถูกโอนย้าย และในทุกสถานการณ์ทางคดี มีราคา และมีมูลค่าทางทรัพย์สิน สามารถถือเอาหวงกันกันได้ และทุกอย่างเป็นที่ยอมรับของสากล จึงไม่อาจปฏิเสธได้ในทางใดเลยว่า วัตถุพยานทางชีววิทยา และสารชีวโมเลกุลที่บทความฉบับนี้ กำลังยกมาพิจารณานั้น เป็นทรัพยากร และทรัพยากรสิน อย่างชัดเจน อันเป็นวัตถุแห่งสิทธิที่ใช้ในการฟ้องร้อง เรียกร้อง จากผู้กระทำละเมิดได้ และมีความจำเป็นต้องบรรยายฟ้องที่นำหลักวิทยาศาสตร์ และคำพิพากษาฎีกามาบรรยาย อธิบายฟ้องร่วมกันเสมอ

³² กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 29.*

³³ เพิ่งอ้าว.

4. วัตถุพยานทางวิทยาศาสตร์ในที่เกิดเหตุ เป็นทรัพย์สินของใคร ใครมีสิทธิคุ้มครองดูแล หรือมีกรรมสิทธิ์และถือเป็นของกลางเมื่อใด

ป.พ.พ. มาตรา 1335 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ท่านว่า แตนกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นกินทั้งเหนือพื้นดิน และได้พื้นดินด้วย

ป.พ.พ. มาตรา 1336 ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอย และจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลที่ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ป.พ.พ. มาตรา 1327 ป.พ.พ. ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใด ๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายใน 1 ปีนับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของ ท่านให้ผ่อนเวลาออกไป 5 ปี...ฯ

ข้อบังคับการเก็บรักษาของกลาง พ.ศ. 2480

ลักษณะ 1 ข้อ 4. ของกลางนั้นคือ วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานโดยอำนาจแห่งกฎหมาย หรือโดยหน้าที่ราชการ และยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่นตามหน้าที่ราชการ³⁴

ข้อ 5. ของกลางนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ของกลางในคดีอาญา และ 2) ของกลางอย่างอื่น

ของกลางในคดีอาญา คือ ของกลางที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น ของที่บุคคลมีไว้ หรือใช้เพื่อความผิด หรือของที่ใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด เป็นต้น

ของกลางอย่างอื่น คือ ของกลางที่ไม่เข้าสู่ลักษณะของกลางในคดีอาญา เช่น ของเก็บตก หล่น หลุดลอยได้ เป็นต้น

โดยสรุป ปกติวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ในที่เกิดเหตุ หรือบริเวณใกล้เคียงย่อมจะมีผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่แต่เดิมแล้ว หากยังไม่ถูกตรวจเก็บจาก พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานตำรวจ หรือนักนิติวิทยาศาสตร์ กระทั่งยุติธรรม ย่อมยังอยู่ในอำนาจกรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครองของเจ้าทรัพย์ หรือทายาท หรือผู้รับมรดกที่ไม่ใช่ทายาท แต่หากสถานที่เกิดเหตุขาดกรรม หรือการตายโดยผิดธรรมชาติ นั้นเป็นสถานที่ของบุคคลอื่น หรือ บุคคลที่ 3 หรือเป็นที่สาธารณะสถานแล้วนั้น สสารทางชีวภาพ และชีวโมเลกุล อาจไปติดอยู่ที่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น ติดอยู่ที่ลูกบิดประตู แก้วน้ำ ช้อน ฟัน ของโรงแรม หรือติดอยู่ที่มีดของฆาตกร หรือบนรถเช่า เป็นต้น และอาจทำให้ญาติผู้เสียชีวิต ไม่มีสิทธิใน วัตถุพยานทางชีววิทยา หรือ ชีวโมเลกุลนั้น เนื่องจากทรัพย์สินที่เป็นประธาน เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น และวัตถุพยานนั้นจะกลายเป็นของกลางในคดี ต่อเมื่อเจ้าพนักงานตามข้อบังคับการเก็บรักษาของกลาง พ.ศ. 2480 เข้าครอบครอง หรือเป็นผู้เก็บรักษาของกลางนั้นตามกระบวนการ กรณีเช่นนี้ รัฐย่อมเป็นผู้เสียหายด้วยอีกกรณีหนึ่ง หากมีการทำให้วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ได้รับความเสียหาย

³⁴ ข้อบังคับการเก็บรักษาของกลาง พ.ศ. 2480, ข้อ 4.

อนึ่ง หากผู้กระทำไว้วัตถุพยานเสียหาย หรือทำลาย ทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามมาตรา 184 ป.อ.นั้น ได้กระทำไปโดยเจตนาพิเศษเพื่อช่วยให้ผู้อื่นมีต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลง (มิใช่เพื่อช่วยตนเอง) แม้เจ้าพนักงานยังไม่รู้ว่ามี หรือยังไม่เข้าครอบครอง ยึด หรือรักษาพยานหลักฐาน หรือวัตถุพยาน ๓ นั้นก็ตาม ผู้กระทำก็มีความผิดตามมาตราดังกล่าวแล้ว ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1202/2520, 1620/2506, 786/2522, และ 3964/2532 เป็นต้น

5. ความเสียหายนั้นมีลักษณะเช่นไร

การเข้าไปในพื้นที่ซึ่งตนไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเข้าไปได้ ก็ถือว่าสร้างความเสียหายแล้วแม้ในกรณีการบุกรุกเคหสถาน เข้าไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร แม้ไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินภายในบ้านเสียหาย ไม่ได้ทำร้ายใคร ก็ถือว่า เป็นความผิดทั้งทางอาญา และทางแพ่ง สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนต่าง ๆ ได้แล้ว³⁵ แต่กรณีที่เกิดเหตุการณ์ตายโดยผิดธรรมชาติซึ่งเป็นเคหสถานนั้น มีความอ่อนไหว และถูกพิสูจน์จนเป็นบทเรียนในโรงเรียนตำรวจ และสถาบันการศึกษาทางนิติเวช และนิติวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศ จนมีกฎหมายออกมาคุ้มครอง³⁶ แล้วว่า ต้องเป็นพื้นที่หวงกัน ที่ต้องได้รับความควบคุม และป้องกันเป็นพิเศษ เนื่องจากมีหลักฐานวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในการที่จะสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด หรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ผ่องแผ้วอยู่เต็มไปหมด ตามกฎการกระทบของ Locard's Exchange Principle ทุก ๆ การสัมผัสสิ่งร่องรอยไว้เสมอ³⁷

และตามหลักการป้องกันที่เกิดเหตุย่อมทราบกันดีแล้วว่า การเข้าไปในที่เกิดเหตุ นั้น ทุกอย่างก้าวหากไม่ระมัดระวังอย่างสูง จะทำให้วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกทำลาย จนต้องมีแบบแผนการเรียนการสอนของการเข้าไปในที่เกิดเหตุอย่างเป็นกระบวนการ ไม่ทับทางคนร้าย เหยียบย่ำเหยียบจับให้น้อยที่สุด และจำนวนคนที่เข้าไปต้องน้อยที่สุด ฯลฯ เป็นต้น การเข้าไปเหยียบย่ำ โดยไร้ทิศทาง ไร้การควบคุม ไร้กฎเกณฑ์ ก็เป็นการยืนยันด้วยรูปภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วว่า จะต้องสร้างความเสียหายให้กับวัตถุพยานทางชีววิทยา ชีวโมเลกุล ส่งผลต่อทางคดีอย่างแน่นอน

6. กรณีตัวอย่าง ความสำคัญของวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล

ก่อนการชันสูตรจะเสร็จสิ้น การนำศพลงมาด้วยบุคคลที่ไม่มีความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ไม่มีความรู้ทางการรักษาวัตถุพยานทางชีววิทยา หรือชีวโมเลกุล โดยการสัมผัสเชือกที่เป็นพยานหลักฐานชิ้นสำคัญที่สุดในคดีฆาตกรรม วัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล จะถูกปนเปื้อนอย่างไม่เหลือชิ้นดี จากการนำศพลงโดยไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว เพื่อรักษาพยานหลักฐานทางชีวภาพของจุดสัมผัสต่าง ๆ อันเนื่องมาจากหากเป็นการฆ่าตัว

³⁵ นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 2069 / 2552. สรุปใจความว่า “..๓ ที่ว่าการเรียกร้อยราคาทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายในคดีบุกรุกพนักงานอัยการไม่สามารถเรียกให้ได้ เนื่องจากไม่ใช่ความผิด 9 ฐานที่กฎหมายกำหนดไว้ โจทก์ต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหากเอง..๓”

³⁶ ป.วิ.อ. มาตรา 150 ทวิ.

³⁷ วิศาล วรสุวรรณรักษณ์, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติพันธุศาสตร์, วิทยาการก้าวหน้าด้าน นิติพันธุศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561), น. 197.

ตายเอง ย่อมเป็นไปได้เลยที่ผู้จะแขวนคอตนเองจะใส่ถุงมือแล้วมัดเชือก ผูกปม (เชือกจะไม่มีรอยนิ้วมือผู้ตายที่ใส่ถุงมือจับเชือก) การกระทำเหล่านี้ไม่ว่าจะใช้เชือกอะไร บุคคลทั่วไปจะใช้มือเปล่าในการมัดเชือกเพื่อจะแขวนคอตนเอง ทำให้เกิดการเสียดสีของผิวหนัง เหงื่อ ไคล ที่มือ และเชือกทำให้เกิดลายนิ้วมือบางส่วน เหงื่อที่อาจเกิดขึ้น และ DNA ติดอยู่ที่เชือก จากการสัมผัสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากได้พบพยานหลักฐานเช่นนี้เป็นของผู้เสียหายเพียงคนเดียว โดยไม่ปรากฏพยานหลักฐานอื่นได้อีก ย่อมเป็นที่แน่นอนในทันทีว่า เป็นการฆ่าตัวตาย ผู้ต้องสงสัยในคดีที่มักเป็นคู่สมรส หรือคู่ที่อยู่กินกันสามิภรรยา แต่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยก็จะได้รับความเป็นธรรม แต่หากเป็นการฆาตกรรมอำพราง หรือแม้แต่แขวนคอผู้ตายขณะหมดสติ หรืออำพรางคดีก็เป็นเรื่องที่ยากเช่นกันที่จะมีลายนิ้วมือ และ DNA ของผู้ตายอยู่บนเชือกนั้น (ยกเว้นฆาตกรมีความรู้) ในทางกลับกัน มักจะมีลายนิ้วมือของผู้กระทำผิด หรือไม่มีลายนิ้วมืออยู่เลยเนื่องจากผู้กระทำผิดใส่ถุงมือขณะสัมผัสเชือกไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการแขวนคอ ดังนั้นเชื่อที่แขวนคอตาย จะต้องมียุติพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ของผู้ตายด้วยเสมอ แต่หากไม่มีอยู่เลยย่อมเป็นเรื่องที่เกิดข้อพิรุธ และข้อบ่งชี้เหล่านี้จะถูกทำลายลงทั้งหมดหากมีบุคคลที่ 3 ไปสัมผัสเชือก เป็นต้น

6. กฎหมายต่างประเทศ ที่ทำให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล

6.1 สหรัฐอเมริกา

ที่กำหนดระเบียบปฏิบัติ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อน ต้องมีการขออนุญาต และได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ ต้องมีการป้องกันสถานที่เกิดเหตุอย่างเคร่งครัด มีการกำหนดทางเข้าออก ดูแลป้องกันบริเวณของเหยื่ออาชญากรรม มีการกำหนดจุดเปราะบางที่วัตถุพยานทางชีววิทยาสามารถเน่าเสียได้ง่าย มีการแนะนำเส้นทางที่ใช้เดินในสถานที่เกิดเหตุ มีการกำชับให้แนะนำบุคลากรทางการแพทย์หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสิ่งของ วัตถุ ที่เป็นพยานหลักฐาน รวมถึงให้ระมัดระวังหากต้องทำความสะอาดผิวหนัง เนื้อเยื่อ และให้มีการแยกบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ กับทั้งมีการกำหนดนิยามความหมายของบุคคลที่ไม่จำเป็นในสถานที่เกิดเหตุด้วยว่า หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่เกี่ยวข้องทางคดี นักการเมือง สื่อมวลชน และบุคคลที่ไม่จำเป็นอื่น ๆ ที่ไม่ได้ทำการสืบสวนสอบสวน หรือปฏิบัติหน้าที่ด้านความปลอดภัย สมาชิกในครอบครัว ญาติ ออกไป กับทั้งมีการขอเอกสารประจำตัว ที่อยู่ ตัวอย่าง เส้นผม ขน ลายนิ้วมือ ลายพ่นรองเท้า และ ตัวอย่าง DNA ของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าสถานที่เกิดเหตุด้วย³⁸ อนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสั่งให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปห่าง ๆ จากสถานที่เกิดเหตุ หากไม่ปฏิบัติตามจะถูกเข้าจับกุมดำเนินคดี ฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานทันที³⁹

³⁸ *supra note 6 and supra note 7.*

³⁹ Dean H. Garrison, Jr., “Crime Scene Technician (Retired) Forensic Services Unit Grand Rapids Police Department Grand Rapids, Michigan, U.S.A. (Personal communication by email),” Retrieved March 23, 2021, from https://drive.google.com/drive/folders/1EnMzhkx3830unB5ODt_aJPqx0ACWKTak?usp=sharing

6.2 เครือรัฐออสเตรเลีย รัฐนิวเซาท์เวลส์ Commonwealth of Australia (New South Wales)

กฎหมายรัฐนิวเซาท์เวลส์ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือ จากผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุด้วย เท่าที่เป็นไปได้ และต้องมีการแนะนำตัว อำนาจหน้าที่ ความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ โดยต้องแจ้งแก่ผู้ครอบครองสถานที่ด้วยว่า มีสิทธิจะปฏิเสธได้หากมีเหตุผลอันสมควร อีกทั้งการป้องกันวัตถุพยานทางชีววิทยา และชีวโมเลกุล ในสถานที่เกิดเหตุของรัฐนิวเซาท์เวลส์นั้น หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายแก่การนี้ อันเป็นการกีดขวางหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องถูกปรับเป็นเงินจำนวนมาก และมีโทษจำคุกที่สูง หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁰ 1 หน่วยโทษ = เท่ากับ 110 ดอลลาร์ออสเตรเลีย/ 1 ดอลลาร์ออสเตรเลีย = 25.65 บาทไทย (คำนวณ ณ วันที่ 28 ก.ค. 65) ดังนั้น 100 หน่วยโทษ x 110 AUD. = 11,000 AUD หรือเท่ากับ ค่าปรับในอัตราสูงสุด คือ 282,150.- บาทไทย และจำคุกสูงสุด 2 ปี

7. วัตถุพยานฯ ที่ถูกทำให้ปนเปื้อน หรือเสียหาย ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ของบุคคลตามมาตรา 420 ป.พ.พ. ด้วยหรือไม่

คำอธิบายเรื่องสิทธิ หน้าที่ ตามกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน วัตถุแห่งสิทธิ บุคคลผู้ถือสิทธิ องค์ประกอบของสิทธิ การแบ่งแยกสิทธิตามวัตถุแห่งสิทธิ ในแง่มุมต่าง ๆ หน้าที่ของบุคคล และเสรีภาพตามกฎหมาย ฯ นั้น โปรดดูรายละเอียด บทที่ 2 ในวิทยานิพนธ์เรื่องที่ว่าถึงในเชิงอรรถที่ 13

จุดที่จะต้องพิจารณาเพิ่มเติมต่อไป คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487 ได้กล่าวอธิบายถึงสิทธิไว้อย่างเข้าใจง่ายว่า “พูดถึงสิทธิ หากจะกล่าวโดยย่อ และรวบรัดแล้วก็ได้แก่ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิ หรือไม่ก็ต้องแล้วแต่ว่า บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ ประโยชน์นั้นก็เป็นสิทธิ”...ฯ

การกระทำให้เสียหายต่อ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น” ในมาตรา 420 นั้นในความเป็นจริงแล้ว การกระทำให้เสียหายต่อ ชีวิต ร่างกาย หรือ ทรัพย์สิน ก็ล้วนเป็นการกระทำต่อ “สิทธิ” ของบุคคลอื่นทั้งสิ้น⁴¹ ตัวอย่างความเสียหายต่อสิทธิหรือประโยชน์ของโจทก์ที่อาจนำมาเทียบเคียงได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 809/2487 จำเลยขัดขวางมิให้วัดโจทก์จัดงานมหรสพเพื่อหาเงินบำรุงวัด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “การจัดให้มีมหรสพเป็นงานของวัดขึ้นก็เพื่อประสงครายได้เป็นพิเศษจากการที่จะมีคนนิคมมาทำบุญบริจาคตามธรรมดา...ฯ

⁴⁰ New South Wales Consolidated Acts, “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 91,” accessed June 1, 2021, from http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s91.html
New South Wales Consolidated Acts, “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 95,” accessed June 1, 2021, from http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s95.html
New South Wales Consolidated Acts, “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 96,” accessed June 1, 2021, from http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s96.html

⁴¹ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2548), น. 27-28.

การที่จำเลยรบกวนจำกัดตัดเสรีภาพของผู้อื่นทำให้เขาขาดประโยชน์ที่ควรได้เช่นนั้น ประโยชน์ที่ขาดนั้นเป็นค่าเสียหายโดยตรงจากการละเมิดนั้นแล้ว จะว่าไม่แน่นอนหรือไกลกว่าเหตุนั้นไม่ได้” หรือ นักคำพิพากษาฎีกาที่ 2404/2535 สิทธิในการรับราชการ สิทธิที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมาย เป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างไรก็ตาม มาตรา 420 ถูกกระทบ และถูกกระทำละเมิดได้ เป็นต้น

คำว่า “สิทธิอื่นใด” ในมาตรา 420 หมายความว่า สิทธิ ประเภทที่เป็นบุคคลสิทธิ หรือทรัพย์สินสิทธิ ในเรื่องนี้ผู้มีเห็นว่า “สิทธิอื่นใด” หมายถึงทรัพย์สินสิทธิเท่านั้น ทั้งนี้เป็นการแปลโดยอาศัยหลักกฎหมายละเมิดของเยอรมัน (มาตรา 823) ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันยังมีบทบัญญัติความรับผิดชอบเกี่ยวกับกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิทธิอื่น ๆ (บัญญัติไว้ในมาตรา 824) นอกจากสิทธิเด็ดขาดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823

ส่วนคำว่า “สิทธิอื่นใด” ในบทบัญญัติมาตรา 420 หมายความว่า การทำให้เสียหายต่อ “สิทธิ” ทั้งหลาย อันมีกฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ โดยไม่จำกัดเฉพาะสิทธิที่เป็นทรัพย์สินสิทธิ หรือสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น⁴² การทำให้เสียหายต่อสิทธิตามสัญญาอันเป็นบุคคลสิทธิ จึงเป็นละเมิดด้วย ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 152/2523⁴³

8. บทสรุป

วัตถุพยานทางชีววิทยา และวัตถุพยานทางชีวโมเลกุล เป็นสสาร มีสภาพที่เป็นวัตถุที่คงตัว คงสภาพได้ด้วยตัวเอง แตกต่างและมีขนาดของมวลที่ใหญ่กว่าพลังงานไฟฟ้า กับทั้งมีรูปร่าง และสามารถบ่งบอก บ่งชี้ถึงเอกลักษณ์เฉพาะ ที่มาจากตัวบุคคลได้โดยเฉพาะเจาะจงแม่นยำที่สุดในศตวรรษนี้ วิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันสามารถอธิบาย ความเป็นมาเป็นไป ขนาด มวล ความหนาแน่น กว้างยาว รูปลักษณะ น้ำหนักในระดับจุลทรรศน์ และเลขยกกำลังที่แม่นยำเที่ยงตรง สามารถพิสูจน์ความมีคุณค่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้ได้ ทั้งในด้านประโยชน์ และโทษ แห่งความมีอยู่ และเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งนี้กับทั้งมีราคา และสามารถอธิบายการเกิดขึ้น ระยะเวลาที่คงอยู่ ไปจนถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสียหายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างชัดเจน สสาร หรือวัตถุทางชีวเคมี และชีวภาพ หรือชีวโมเลกุลเหล่านี้จึงเป็นทรัพย์สินที่สามารถถูกทำให้เสียหาย หรือถูกทำลายได้ตามกฎหมาย

⁴² เพิ่งอ้าง.

⁴³ พินิจ ทิพย์มณี, รายงานผลวิจัย เรื่อง ทบทวนปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษาเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิด, (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ.2551), น. 68.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิตติศักดิ์ ปกรติ. “กฎหมายกับการพัฒนาสังคมไทย: จากการลัทธิกระแสไฟฟ้า มาสู่สัญลักษณ์โทรศัพท์, แก๊สโซลีนจากที่ตีพิมพ์ครั้งแรก.” วารสารไทยคดีศึกษา. ปีที่ 2. ฉบับที่ 2 (เมษายน-กันยายน, 2548). พรทิพย์ โรจนสุนันท์. คุณหญิง. สอนด้วยศพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2545.

พินิจ ทิพย์มณี. “คำบรรยายในห้องเรียน วิชากฎหมายแพ่งชั้นสูง.” ห้อง 7309. (วันที่ 27 กันยายน 2560). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ปรากฏตามพื้นที่จัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก https://drive.google.com/drive/folders/1-Tms_RCeYBcGlZ9a9fn-q9N6_NvcJHq8?Usp=sharing

พินิจ ทิพย์มณี. “คำบรรยายในห้องเรียน วิชากฎหมายแพ่งชั้นสูง.” ห้อง 7309. (วันที่ 30 สิงหาคม 2560). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ปรากฏตามพื้นที่จัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก https://drive.google.com/drive/folders/1DVh-rE5AIC-nHO_3UHNX5OC63z5OmES5?usp=sharing

พินิจ ทิพย์มณี. “ทบทวนปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษาเฉพาะ กฎหมายลักษณะละเมิด.” รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551.

วิศาล วรสุวรรณรักษ์. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติพันธุศาสตร์. วิทยาการก้าวหน้าด้านนิติพันธุศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561.

สภาผู้แทนราษฎร กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา. “การขึ้นสูตรพลิกศพ. พ.ศ. 2542.” บันทึกการประชุม. คัดเอกสารรับรองจากสภาผู้แทนเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2564, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1ExOSwug3LiZx4b49yhjrXXhUue32ln4O?usp=sharing>

สันติ สุขวังน. “พิสูจน์หลักฐานสำหรับผู้สอบเลื่อนยศขึ้นเป็นร้อยตำรวจตรี เพื่อบรรจุเข้างานสายปราบปราม.” บันทึกไฟล์เสียงคำบรรยายวิชา. สำนักงานตำรวจภูธรภาค 7. เมื่อเดือน สิงหาคม 2554. ปรากฏตามพื้นที่จัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1OTAWZuGPQNHhQc7ev5bE8Op607H2HL5x?usp=sharing>

สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สนพ.นิติบรรณการ, 2548.

หลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “การเก็บและการตรวจวัตถุพยานทางชีวเคมี การตรวจพิสูจน์ทางเคมี การตรวจพิสูจน์ DNA การตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์.” เอกสารประกอบการเรียนวิชา Fundamental science for forensic Science, และบันทึกคำบรรยายในชั่วโมงเรียนวิชาดังกล่าว, เทอม 1 พ.ศ. 2559, และเทอม 1 พ.ศ. 2561, ปรากฏตามพื้นที่

จัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1EzYJDR-LTjkdXm5hJ8LNb7Y0f9L37NP?usp=sharing>

ภาษาต่างประเทศ

Biological Evidence. “National Center for Forensic Science.” University of Central Florida, <https://ncfs.ucf.edu/research/biological-evidence/>, July 27, 2022.

Jonathan Bergmann. “Ted talk, Just how small is an atom?.” <https://ed.ted.com/lessons/just-how-small-is-an-atom>, March 1, 2021.

New South Wales Consolidated Acts. “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 91.” http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s91.html, June 1, 2021.

New South Wales Consolidated Acts. “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 95.” http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s95.html, June 1, 2021.

New South Wales Consolidated Acts. “Law Enforcement (Powers and Responsibilities) ACT 2002 section 96.” http://classic.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/leara2002451/s96.html, June 1, 2021.

U.S. Department of Justice Office of Justice Programs, National Institute of Justice. “Crime Scene Investigation: A Reference for Law Enforcement Training.” June 2004. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/200160.pdf>, 1 March 2021.

U.S. Department of Justice Office of Justice Programs. National Institute of Justice. “Crime Scene Investigation: A Guide for Law Enforcement.” Research Report. <https://archives.fbi.gov/archives/about-us/lab/forensic-science-communications/fsc/april2000/twgcsi.pdf>, 1 March 2021.